

POŚLUBIONY (121) *part praet pass pf*

poślubiony (119), **poszlubiony** (2), [**poślubienny**]; *poszlubiony KochPs* (2).

poślubiony (102), **poślubion** (15), *poślubiony a. poślubion* (4).

Pierwsze o jasne; -on-, -ón.

sg m N poślubiony (15), poślubión (2); ~ (*attrib*) -ony (7); ~ (*praed*) -ony (3) *SkarŻyw* (2), *ReszPrz*, -ón (2) *Mącz*, *HistRzym*. ◇ *G* poślubion(e)go (1). ◇ *D* poślubion(e)mu (1). ◇ *A* poślubion(e)go (1). ◇ *I* poślubionym (2). ◇ *L* poślubionym (1). ◇ *f N* poślubioną (14), poślubiona (12), poślubion(a) (4); ~ (*attrib*) -ą (9), -a (1); -ą : -a *Mącz* (1:1); ~ (*praed*) -a (11), -ą (5); -a *OpecŻyw* (2), *MurzNT*, *RejAp*, *CzechRozm* (2), *SkarŻyw*, *WujNT*; -ą *Mącz* (2), *SkarKaz*; -a : -ą *BielKron* (2:1), *LatHar* (1:1). ◇ *G* poślubion(e)j (9). ◇ *D* poślubioné (1) *OpecŻyw*. ◇ *A* poślubioną (9). ◇ *I* poślubioną (10). ◇ *A a. I* poślubioną (3). ◇ *L* poślubion(e)j (1). ◇ *V* poślubioną (2). ◇ *n N* (*praed*) poślubion(e) *SkarŻyw* (2), poślubiono (1) *Mącz*. ◇ *A* poślubion(e) (2). ◇ *L* *poszlubionym* (1). ◇ *pl N m pers* poślubi(e)ni (8). *subst* poślubioné (7); -é (1), -(e) (6). ◇ *G* poślubionych (2). ◇ *A m pers* poślubion(e) (1). *subst* poślubion(e) (5). ◇ *I m* poślubion(e)mi (1). *f* poślubionymi (1). ◇ *L* poślubionych (2).

Składnia dopełnienia sprawcy: poślubiony od kogo (3).

Sł stp s.v. poślubić, Cn notuje, Linde XIX w. s.v. poślubić.

I. W funkcji właściwej (120) :

1. *Uroczyście przyrzeczony; który złożył ślub oddania się Bogu; votus PolAnt, Cn; devotus Mącz, Cn; consecratus, dicatus, sacer, sanctus Mącz; votitus, votivus, voto obligatus Cn* (56) : *BielKom G6; BibRadz Num* 15/3; Wniósł potym do domu Iehowy rzeczy poślubione od oycá fwego [*intulit sanctificationes patris sui*] *BudBib 2.Par* 15/18; *KochPs* 134; trafił się gość ieden zdaléká duchownego ftanu/ [...] ktory miał poślubioną drogę do Hieruzálem. *SkarŻyw* 133; *RybGęśli A2*.

poślubiony do czego (1): Bo to imię *Clericus* [...] z tąd ielt wzięte/ iż Páná Bogá cząłtką y dziedzictwem swoim mieć poczyna/ iákoby oni ktorzy miedzy ludem Zydowłkim do służby Bożey obráni y poślubieni byli *KuczbKat* 240.

poślubiony komu [w tym: Bogu, Chrystusowi] (34): *KromRozm I Cv, C2v, D4v; KrowObr* 148; Thylkoż lud nábrał z łupow owiec y wołow/ áby ie ofiárował pánu Bogu twemu w Gálgál/ iáko z rzeczy przednieyfzych ktore są pánu poślubione [*quae perdenda erant*]. *BibRadz 1.Reg* 15/21; *BielKron* 200v; *Mącz* 243a, 363a; *RejAp* 152, 175; *RejPos* 56v, 61, [154], 194, *Ooo3v; BialKat* 215v; *KuczbKat* 80, 240; *KochPs* 92; Tá Konfántcyá záchowála pániénstwo alz do śmierci/ z wiela innych Bogu poślubionych/ pánienek. *SkarŻyw* 70, 68, 69, 150 *marg*, 162 [2 r.], 445; *ReszPrz* 109; *Phil* O4; *WujNT* 204, 412, 594 *marg*, *Bbbbbbb4v; PowodPr* 49 *marg; KlonWor* 11.

poślubiony czemu (3): *Krol Krolestwá Polłkiego vżywa/ iáko naywyfzłzy Hetman: Duchowny vżywa go/ iáko poślubiony służbie Kościelney OrzRozm V2v; Mąż z żoną [w komentowanej przypowieści] ieltci przelożony poślubiony kołciołowi świętemu* *HistRzym* 92v, 93.

poślubion(y) na co (2): *Astringi sacris, Ná służbę bożą być poślubión oddan. Mącz* 421b; *SkarŻyw* 291 *marg*.

W połączeniach szeregowych (2): *Mącz* 508a; A prosić iego [Zbawiciela] świętey miłości/ gdyżzechmy tak z łalki iego nąznaczeni/ odnowieni/ y poślubieni iemu/ [...] aby nas łobie wczynił lud wierny *RejPos* [154].

W charakterystycznych połączeniach: *poślubione(-y, -a, -eni) ciało, cnota, droga, duchowny* (2), *dziewka, ludzie* (3), *małżeństwo, nadanie, ofiara, pan(ie)n(k)a* (4), *persona* (2), *plon, przełożony* (2), *przymierze, rzecz* (2), *stan kapłański; poślubiony Bogu* (13), *bogu Marsowi, Chrystusowi* (4), *kościółowi, mahometanom, Panu, służbie kościelnej; poślubiony na służbę bożą* (2); *poślubiony przez wiarę*.

Wyrażenia: »poślubiona(-e) czystość, dziewictwo« [szyk 3:3] (4:2): Gdzie naprzod prośbami/ potym grośbami iey nie vżyte ferce od poślubionej Chrytuśowi czyfności/ odwieść chćiał. *SkarŻyw* 68; bieżeli do Klemenfa Papieża/ brátá wuiecznego Domicille/ to iemu oznáymuiać/ aby iá w tym poćwierdził/ á poślubione dziewictwo iey dánim zasłony poświęcił. *SkarŻyw* 435, 150 *marg*, 162 [2 r.], 445.

»obietnice poszlubione« (1): Królu ná źiemi/ y ná wielkim niebie/ Chwałá w Sionie wdźięczna czeka ciebie: Tám obietnice tobie poślubioné Będá ifzczoné. *KochPs* 92.

»wiara poszlubiona« [szyk: 5:3] (8): TÁk racz nář miły panie řprawowac ferca y mylli náře iakobychmy tobie wiarę řwá poślubioná chowac vmieli *RejPs* 107v; *RejAp* 152; A thákieř y thy iedno řtale trway Pánu řwoiemu/ á dierz mocno wiarę řwá poślubioná iemu *RejPos* 61, 74v, 194, *Ooo3v*; *BiałKat* 215v; kthory [papież] przez pořlá řwego do Władyřławá pořłanego to mu vkázował/ że wiará poślubiona niewiernym Máchometanom nie ma być trzymána. *Phil* O4.

Szeregi: »obraný i poślubiony« (1): *KuczbKat* 240 *cf poślubiony do czego*.

»poślubion(y), (i) oddan(y)« [szyk 1:1] (2): *Mącz* 421b; Wřzák inni ktorzy do mnie wchodzili/ řywi zořtáli: bo widząc Angiołá przy mnie/ wczćili go: á ciała řię tego/ ktore Pánu Bogu iefzcze z pieluch oddáne y poślubione iefť/ nie dotknęli. *SkarŻyw* 69.

»poświęcony, (i) poślubiony« [szyk 3:1] (4): *Mącz* 243a, 363c; *KuczbKat* 80; z wielką pokorą y wczćiwořciá (iáko rzeczy Bogu poświęcone y poślubione) kładli [pieniądze] przed nogi Apořtolřkie. *WujNT* 412.

α. W funkcji rzeczownika; *przen [komu]* (1) :

Szereg: »poślubiony i poświęcony« (1): Przez tegoř Duchá prawdźiwi Názareyczycy/ to iefť poślubieni y poświęceni Pánu rozrywáia moc lwá ryczącego *BibRadz* I 141c *marg*.

a. *Przyrzeczona komuř za żonę* (4) : Niewiáľtę gdy záľtána s cudzym mężem/ oboie vkámionowác máia/ tákieř dzyewka poślubiona z mężem cudzym/ przeto iř nie wołáľá *BielKron* 44v.

poślubiona komu (3): [Scypio] miedzi innymi więźniami vřrzał iednę pannę piękná y pięknie przyprawioná, ktora znamienitemu młodzienczowi była poślubiona *BielŻyw* 116; *CzechRozm* 153. *Cf poślubiona komu za kogo*.

poślubiona komu za kogo (1): A także z rządzaniem bořkim/ [Maryja] Iozefowi za oblubienicę była poślubiona. *OpecŻyw* 7.

2. *Poświęcony, przeznaczony* (8) :

poślubiony komu [bogom pogańskim] (5): Nam focus Laribus sacer erat, Ognisko było. Laribus, poszlubiono, poświęcono. *Mącz* 184c; Lemnus Insula in AEgeo mari, Miedzy Troyą á miedzy górą

Atho w Mácedoniei która Wulkanufowi poślubiona yeft. *Mqcz* 188c; Homo venereus [= niewolnik przy świątyni Wenery], Człowiek bogini Venus poślubiony *Mqcz* 484a, 201d, 210c, 363a.

poślubiony ku czemu (2): prziyimi tego [...] Márchołtá/ zwefołoścya á zwdźięcznością/ wrychle wielmożność twoiá wiele ynych rzeczy ważnych ku czći á chwale twoiey poślubyone małf mieć. *March¹Wiet* A2; *Mqcz* 508a.

W połączeniu szeregowym (1): Devota sacrificia, Ofiary ku fwiętyym ofiáróm posliubione/ zrządzone/ nárzeczone/ oddáne. *Mqcz* 508a.

3. Który wstąpił w związek małżeński (56) :

a. O kobiecie (44) : Despondebitur, Będzie poślubiona. *Mqcz* 410a; Zágray iuz pieśń wefołą/ kiedy poślubiona/ Stáwiła fię przy boku/ y od Bogá daná Wielkiemu Kánclerzowi/ możnego Hetmáná Corká *SapEpit* A3.

poślubiona komu (26): Przeto wezwawłfy ij [*Gabriela*] rzekl iemu: Idzi ku námillfe paⁿie nallé mąrij [!]/ Iozefowi poślubioneé *OpecŻyw* 7; *PatKaz III* 90 [2 r.]; *TarDuch* A8v; Bárbára poślubiona Iurkowi Myłzyńskiemu Kłiążęciu. *BielKron* 397v, 136, 204, 397v; *RejAp* 52; więcz gdzieby też [*Scypio*] był ináčzey vczynił [tj. nie uszanował darowanej mu przez zwyciężonych kobiety]/ będącz tá/ białągłową zacną/ y wielkiemu pánu poślubioną/ widział iáko w źwierciedle tákowe przeciwko łobie nieprzyacielńkie wzrúfzenie *GórnDworz* Aa7; *CzechRozm* 156v, 161; *LatHar* 501, 509; A národzenie Chrístułowe ták było. Gdy była poślubioná mátká iego Mária Iofephowi: pirwey niżli fię zesłzi/ náležioná ieft brzemienna z Duchá świętego. *WujNT Matth* 1/18, *Matth* 1 arg; [Była poslubiena Iozeffowi *SandMalEwan* 20]. Cf »poślubiona mężowi«, »poślubiona żona«, »za żonę poślubiona«.

poślubiona za kogo (2): Bo áczkolwiek naświętlza mátká Páńlka/ rodu byłá krolewlkiego Dawidowego: [...] v swiátá/ v ktorego rodzay bez bogáctwá nic nie waży/ podłą byłá y zá rzemieśniká poślubiona *SkarKaz* 483b. Cf »poślubiona za męża«.

Wyrażenia: »poślubiona w małżeński stan« [*szyk* 2:1] (3): siołtrá Cefárfka Lewnorá wdowá byłá poślubioná w małżeński ftan Krolowi Fráncufkiemu *BielKron* 204, 136; Iuncta matrimonio puella, W małżeński ftan poślubioná. *Mqcz* 177d.

»poślubiona mężowi, za męża« [*szyk* 4:1] (4:1): *OpecŻyw* 13; Pothym ffołtego Kxiężycá/ połlan iefth Angioł Gábryel od Bogá/ do miáłtá Gálileykiego/ ktoremu imię Názáret/ do Pánni poślubionej mężowi [*ad virginem desponsatam viro*]/ ktoremu imię było Iozeph/ z domu Dawidowego/ á imię pánnie było Mária. *Leop Luc* 1/27; *RejPos* 269v; Czemu Pan Iezus z poślubionej zá mężá/ národzić fię raczył. *SkarŻyw* 242 marg; *WujNT Luc* 1/27.

»poślubiona (sobie) żona (a. małżonka)« = *desponsata uxor* *PolAnt*, *Vulg* [*szyk* 5:2] (7): Ku dołtátku/ tym go [*Joachima*] ielzcze fortuná zdołiá/ Ze Zuzánná/ poślubiona iego żoná byłá. *KochZuz* A2; *BibRadz Luc* 2/5; *RejPos* 17v, 18v; Dziś kroluie [św. Józef]/ y zá nas/ welpótek z nádzieią włzytkich grzełznych Mária/ niegdy poślubioná małżonką fwoią/ prósi Bogá/ o dáry włzelákie *SkarŻyw* 245; *LatHar* 529; *WujNT Luc* 2/5; [A wstępowal też y Iozeff [...] z Maria poslubiena sobie ženú brzemiennú. *SandMalEwan* 23].

»[komu] za żonę poślubiona« (1): A tam wezbráł się téłz i Iozeph z Galileiei zmiałta Nazareth/ do żydowłkiei zięmie/ do miałta Daudowego/ ktoré zowá Bethleem [...] aby był popián z Mária/ ktorá

mu była za żonę poślubiona [*cum Maria desponsata sibi uxore*] a tedyto brzemieżną była. *MurzNT Luc 2/5*.

Przen (10) :

a) O dziewicach i zakonnicach [komu] (4) : [*W formule ślubów zakonnych:*] A chceż być błogofławioną/ poświęconą/ y Kryfthułowi nawyfffzszego Krolá Synowi poślubioną? odpowiada: chce. *KrowObr 148; SkarŻyw 68 [3 r.]*.

b) O wiernych wobec Chrystusa (5) :

poślubiona komu (2): RejPos [36]v; ty [*duszo moja*]/ któraś kąpielą niebieską była wybieloną/ [...] Chryfthułowi w pánieńftwie poślubiona. *LatHar 149*.

poślubiona czym (2): Swieci nam iáfno krzeft fwięty/ który z nas zmázał nieiáfkę á przekłecie iego/ kthoremechmy iáf poślubieni iemu. *RejPos [36]v; LatHar 278*.

Wyrażenie: »poślubiona oblubienica« (1): Ieśliżec [*zakonnice*] były krześcijánki/ tedyc były iufz ze wzyftkim kościołem poślubioną oblubienicą Kryfthułową *KrowObr 148*.

Szereg: »poślubiona i poświęcona« (1): A iłyżyż thu trąbę Duchá Swiętego? iż wzyfcy wierni iáf ná krzcie przes wiarę Synowi Bożemu pánnami poślubionymi/ y poświęconymi. *KrowObr 148*.

c) O Matce Bożej wobec Boga (1) : uylfy pan bog tą panną pomazał gdy zducha fzwýątego krola wzyuoczye nofyła Thefch yfz od krola nad krolmy yeft poślubyona *PatKaz III 131v*.

a. W funkcji rzeczownika: małżonka [czyja] (1) : [*Zariadres*] Miłował ią [*Odatę*] ferdecznie: y ták chodził o tym/ Ze muśiáła być iego poślubioną potym. *KochFr 87*.

b. O mężczyźnie (12) :

poślubiony komu (1): Wiedziáła Pánná iifz [*św. Józef*] to nie iego [*Jezusa*] oćiec: [...] á iednák nie tylo przeto iifz iey był poślubiony małżonek: ále iifz fię o Páná Iezuła lepiej y pilniey/ niifzli o włáfnego fyná fwego fráfował/ y ftaráł/ oycem go iego zowie. *SkarŻyw 244*.

Wyrażenie: »poślubiony mąż (a. małżonek)« [*szyk 1:1*] (2): Przetofz y przeczyftfza Mátká Bożá/ gdj ią mąż poślubiony Iozeph/ zle o iey świętjm brzemieniu rozumiejąc opuścić chćiał: nie fpráfowała fię áni obmawiáła *SkarŻyw 185, 244*.

Przen: O wiernych wobec Chrystusa (9) : kwáp fie [...] do tego fwiętego teftámentu Páná fwoiego/ który on tobie iáko miłemu bráćifzkowi fwemu/ á poślubionemu fynaczkowi Bogá Oycá fwoiego/ miłofciwie odkázác á zoftáwić raczył. *RejPos 89, 341v*.

poślubion(y) komu (5): HistRzym 6; Bo iufz ták káždy pomniác iż ieft tym fynem poślubionym Pánu fwoiemu/ iufz będye ftrzegł wzyftkich człónkow fwoich/ áby nie wczyniły lekkości onemu ták zacnemu Oycu fwoiemu. *RejPos 85, Ooo3 [3 r.]*.

Wyrażenia: »poślubiony małżonek« (3): kthory [*Kościół Rzymski*] nietylko/ iż nie iefth godzien być wezwan kościołem/ ále podobniey go náfzwác/ nietzyftą cudzołożnicą/ która porzuciwfzy fwego poślubionego málżonká Páná Iezu Kryfíta/ przyftáła do rozmaitych cudzołożników *KrowObr A3v; RejPos Ooo3 [2 r.]*.

»poślubiony oblubieniec« (1): Thegochmy fie iufz dofyć náflucháli o tym poślubionym oblubieńcu nálfzym [*tj. o Chrystusie*]/ kthory nas nigdy opuścić nie chce iáko poczćiwy mąż cnotliwey málżonki fwoiey. *RejAp 195*.

Szereg: »poślubion a złączon« (1): Przetoż Kryftus [...] zftąpił z niebá ku nam gdy ciáło nálze przyiął/ á wżákoż niczego nieżądał tylko iże by człówiekowi był poślubion á złączon *HistRzym* 6.

α. *W funkcji rzeczownika; przen: wierny wobec Chrystusa [czyj] (1) :* Trzecie małz vważać/ co to iest być w kościele Páńkim/ á czo iest kościoł iego/ gdyż tho nic inšzego nie iest/ iedno być w zebraniu á w łpołeczności wiernych iego/ á wdzięcznie poślubionych iego. *RejPos* 140.

II. *Może w funkcji czynnej: Ślubujący, przyrzekający (1) :* PRzez twe łowá poślubione świętey Ewánieliey/ IEzu Kryfte Pánie miły/ day nam łwe przeżegnánie/ byłmy grzechow prózni byli *ArtKanc* L3.

Synonimy: **1.1.** *oddany, poświęcony;* **2.** *poświęcony, przeznaczony;* **3.a.** *pojęta;* **b.** *ożeniony.*

Cf **POŚLUBIĆ**

KW, (KO)